

Tóth Andrea Noémi¹: Távoltartás osztrák mintára?²

Debreceni Jogi Műhely, 2013. évi (X. évfolyam) 3. szám (2013. július) 107-119.

L'injonction d'éloignement selon le modèle autrichien – Sommaire

De temps en temps, on entend de tristes nouvelles à propos de la violence familiale. On voulait appliquer un moyen efficace contre ces faits; un moyen à empêcher l'auteur du crime de retourner à la victime ou de la contacter à son lieu de travail ou à n'importe quel endroit précisé par la décision du tribunal. Ce moyen est l'injonction d'éloignement qui existe dans la procédure pénale hongroise depuis 2006. Le législateur hongrois avait un modèle : le système autrichien qui existe et fonctionne très bien depuis 1997 déjà. C'est pour cela qu'on doit le connaître mieux et que j'ai décidé de le présenter. Étant réglé par plusieurs lois et décrets, il a trois piliers: expulsion et interdiction d'entrée par la police (Wegweisung und Betretungsverbot); une ordonnance de référé par le tribunal (Einstweilige Verfügung); et les centres de refuge qui aident les victimes à atteindre à une assistance juridique.

La réglementation hongroise voulait suivre précisément celle en Autriche, mais on trouve plusieurs différences, qui diminuent l'efficacité de la mesure et on peut dire qu'elle ne fonctionne pas parfaitement. En même temps, on peut établir un parallèle entre les réglementations hongroises et autrichiennes, parce qu'on a la possibilité d'appliquer l'injonction d'éloignement par la police et par le tribunal aussi dans les deux états.

Il est important de montrer les divergences aussi, ainsi, on doit remarquer qu'il n'y aucun système des institutions en Hongrie, qui pourrait être équivalente des centres de refuge autrichiens. Ensuite, on ne trouve pas du tout des règles détaillées par exemple en domaine de l'exécution et le contrôle de la mesure. Il manque un système des institutions, qui se chargerait un rôle si marquant en domaine de l'exécution de la mesure et de la défense des victimes.

Enfin, on peut souligner que le législateur hongrois adoptait l'injonction d'éloignement dans le système juridique hongrois comme une mesure coercitive dans la procédure pénale, mais en Autriche, on ne le trouve pas parmi les mesures coercitives pendant la procédure pénale. C'est

un problème fondamental, qui détermine les règles et diminue l'efficacité de la marche. Il y a des insuffisances bases en Hongrie, en face du système en Autriche, où la mesure fonctionne bien et on voit l'efforts pour perfectionner les règles.

A távoltartást a magyar büntetőeljárásba a családon belüli erőszak elleni harc egyik hatékony fegyvereként kívánták bevezetni, s a küzdelem során a magyar jogalkotó mindvégig az osztrák rendszert tekintette mintának, melyet nemcsak a földrajzi közelség, és a jogrend hasonlósága indokol, hanem az is, hogy Ausztriában már 1997 óta sikerrel és hatékonyan működik a távoltartás kifejezetten a problémakör megoldásaként. Hazánkban a kezdeti javaslatokban a távoltartás a bántalmazottak számára nyújtandó azonnali és hatékony segítségként tűnt fel, majd később, a büntető eljárási törvényünkben a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedések³ sorába illesztették, s az előzetes letartóztatás egyik alternatívájává vált. A hatályba lépéstől számított egy éven belül az addigi gyakorlata alapján világossá vált, hogy a kizárólag kényszerintézkedésként, a büntetőeljárás során elrendelhető távoltartás nem váltja be a hozzá fűzött reményeket, hiszen egyáltalán nem nyújtott gyors és hathatós segítséget az áldozatoknak, sőt, az áldozatvédelemmel foglalkozó civil szervezetek véleménye szerint a helyzet csak rosszabb lett a jogintézmény megteremtésével.⁴ A jogalkotók is szükségesnek érezték a hiányosságok pótlását, így született meg hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló törvény.⁵ Így már párhuzam vonható a magyar és az osztrák rendszer között, hiszen mindkét államban két szinten, azaz a rendőrség, valamint a bíróság által is elrendelhető a távoltartás, azonban Magyarországon hiányoznak az Ausztriában alapelemként működő intervenciós és nővédő központok, amelyek mind a határozat végrehajtásában, mind pedig az áldozatvédelem területén jelentős szerepet vállalnak.

A rendőrség által elrendelhető távoltartás

A rendőrség mindkét államban jogosult a távoltartás elrendelésére, így a bántalmazás helyszínére érve gyors és hatékony megoldást jelenthet a bántalmazó és a bántalmazott közötti konfliktus feloldására, s a helyzet megnyugtató, ám ideiglenes rendezésére.

Ausztriában amennyiben valaki családon belül testi, lelki, vagy szexuális erőszak áldozatává válik, vagy úgynevezett zaklató követésnek van kitéve, akkor a rendőrséghez fordulva kérhet

azonnali segítséget.⁶ A rendőrségnek kötelessége, hogy erőszak esetén sürgősen beavatkozzon, a veszélyeztető személyt azonnal kiutasítsa a lakásból, így védve az áldozatot, aki az otthonában maradhat és védelemben részesülhet.

A rendőr az erőszaktevő kiutasítása mellett a belépést is megtilthatja két hétre az adott házba, vagy lakásba, illetőleg annak közvetlen környezetére vonatkozóan. Ezt az intézkedést azonnal, még a helyszínen közlik a veszélyeztetővel, s hogy nyomatékot is adjanak az intézkedésnek, rögtön elveszik tőle a kulcsait is. Az azonnali végrehajtás kötelezettségét erősíti, hogy az intézkedés hatálya alatt álló személy csak a legszükségesebb személyes tárgyait viheti magával, például a személyes iratokat, tárgyakat, ruházatot. Amennyiben pedig nem hajlandó a rendőrség által meghatározott lakást, illetve területet elhagyni, úgy vele szemben kényszerrel is alkalmazhatnak. A gyakorlatban a kezdeti indulatok csillapodása után a veszélyeztető is lehiggad, azonban a törvény értelmében még ez esetben sem térhet vissza a két hét lejártá előtt, ugyanis ha a belépési tilalom vége előtt visszatérne, akkor az áldozat azonnal hívhatja a rendőrséget, ami minden egyes megszegés alkalmával 360 eurós pénzbüntetést szab ki. Ha ez a szankció egy jobb anyagi helyzetben lévő veszélyeztető számára nem is jelent komoly visszatartó erőt, de az már mindenképp gátolni fogja, hogy a tilalom ismételt megszegése esetén előállíthatják. A veszélyeztetőnek azzal is számolnia kell, hogy a rendőrség a belépési tilalmat a két hét alatt egyszer, egy előre be nem jelentett időpontban ellenőrzi, és így könnyen fény derülhet az intézkedés megszegésére. Nagyon ritkán előfordulhat, hogy a belépési tilalom nem tart két hétig, erre azonban csak akkor van lehetőség, ha a hatóságok helyezik hatályon kívül a belépési tilalmat elrendelő határozatot, és soha nem a sértett, vagy a veszélyeztető személy egyéni döntésén, vagy akaratán múlik.

Magyarországon a rendőrség által is elrendelhető távoltartás a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló törvénnyel került a jogrendbe, melynek legnagyobb hozadéka az azonnali közbeavatkozás lehetősége, amennyiben a veszélyeztető helyzet fennáll. E törvény biztosítja, hogy a helyszínen intézkedő rendőrség az ideiglenes megelőző távoltartást elrendelje 72 órára és foganatosítsa, amennyiben az eset összes körülményéből, így különösen a bántalmazó és a bántalmazott által előadott tényekből, a hozzátartozók közötti erőszak helyszínéből, a hozzátartozók közötti erőszakra utaló jelekből, a bántalmazó és a bántalmazott magatartásából és egymáshoz való viszonyából a hozzátartozók közötti erőszak elkövetésére megalapozottan lehet következtetni.⁷ Ezen intézkedést a rendőrség a

helyszínen köteles meghozni, de legkésőbb az előállítás (amely maximális ideje 12 óra) lejártáig. Az ideiglenes megelőző távoltartás elrendelésével egyidejűleg a határozat megküldésével, az arra illetékes járásbírósnál pedig kezdeményezi a megelőző távoltartás elrendelését.⁸

Az ideiglenes megelőző távoltartás kötelezi a határozat hatálya alatt álló személyt, hogy tartsa távol magát bántalmazottól, a bántalmazott életvitelszerű tartózkodására szolgáló ingatlantól, továbbá az ideiglenes megelőző távoltartó határozatban megjelölt más személytől, és tartózkodni attól, hogy a bántalmazottal közvetlenül vagy közvetve érintkezésbe lépjen.⁹

Az osztrák rendőrség által elrendelhető távoltartás megfelel a családon belüli erőszak elleni hatékony fegyverrel szemben támasztott követelményeknek, ugyanis azonnali védelmet nyújt viszonylag hosszabb távra, amely alatt a sértett megnyugodhat, s további jogi lépéseket tehet a helyzet megoldása érdekében. Azonnal kikényszerítik a végrehajtását, hiszen már a bántalmazás helyszínén elveszik a kulcsokat a bántalmazótól, s csak néhány személyes tárgyat vihet magával. Ugyanakkor a veszélyeztető személy sem marad teljesen magára, hiszen az intézkedés elrendelésekor a rendőrség köteles őt tájékoztatni egyfelől a belépési tilalom megszegésével járó szankciókról, másfelől az ez idő alatt igénybevehető szálláslehetőségekről.

A magyar jogalkotó a szabályozás részleteit tekintve nem teljesen követte ezt a megoldást, hiszen bár első lehetőség a bántalmazás helyszínén szintén a rendőrség által elrendelhető ideiglenes megelőző távoltartás, azonban ennek időtartama csupán 72 óra, szemben az osztrák szabályozásban megtalálható két héttel. További jelentős különbség, hogy hazánkban a helyszínen nem veszik el a kulcsokat a bántalmazótól, vagyis nem kényszerítik ki azonnal a végrehajtást. Nincs rendőrségi ellenőrzés sem a határozat időtartama alatt, és a megszegését sem követi az osztrák mintához hasonlóan pénzbírság, csupán a szabálysértési törvény rögzíti, hogy aki megszegi az ideiglenes megelőző távoltartó határozatot, szabálysértést követ el, amely szabálysértési elzárással is büntethető lesz.¹⁰

A bíróság által elrendelhető távoltartás

Ausztriában átfedést biztosítva a távoltage szintjei között, a rendőrségi belépési tilalom két hetes időtartama alatt a sértett kérheti a lakóhelye szerint illetékes bíróságon az ideiglenes intézkedést,¹¹ amennyiben hosszabbtávú védelemre lenne szüksége. Nemcsak testi, hanem lelki erőszak esetén is lehet kérni, ami jelentős előrelépés, hiszen ezzel is lehetetlenné lehet tenni az együttélést és a másik embernek fájdalmat lehet okozni épp úgy, mintha fizikailag bántalmazná. Elegendő csupán a fenyegetettség ténye, s hogy a sértett a továbbiakban nem képes a fenyegetővel együtt élni, nem szükséges hozzá a befejezett bűncselekmény sem.

A kérelemre jogosultak köre is a lehető legszélesebb alkalmazást célozza, ugyanis az ideiglenes intézkedést a bíróságtól bárki kérheti, aki lakóterében, vagy életterében erőszakot szenved el. Nem feltétel tehát a sértett és a bántalmazó között fennálló rokoni kapcsolat, így például a volt házastárs, élettárs, de akár a volt, vagy a jelenlegi udvarló is lehet a veszélyeztető személy, és a többi feltétel teljesülése esetén helye van ideiglenes intézkedés elrendelésének. További figyelemreméltó és követendő pontja a szabályozásnak, hogy gyermek veszélyeztetése esetén nemcsak a szülő kérheti a bíróságtól, hanem a gyámhivatal is, így biztosítva a gyermek jogát az otthonában maradásra és a veszélyeztető személy eltávolítását.

Az ideiglenes intézkedés kiterjedhet a lakóhelyre, illetve a lakókörnyezetre, amikor kifejezetten egy sértettel együttlakó személy alkalmaz erőszakot és a bíróság a veszélyeztetőt az adott lakás elhagyására kötelezi, s 6 hónapra megtiltja neki a belépést. Amennyiben bírósági eljárás is indult ugyanezen felek között ebben az időszakban, úgy az intézkedés a folyamatban lévő eljárás végéig meghosszabbodik, tehát a tényleges tartama kitarthat a felek közötti jogvita rendezéséig, így biztosítva a védelmet a bántalmazott fél számára.

Az ideiglenes intézkedés másik lehetősége a lakóhely védelmével egyidejűleg az általános védelem kérése, amely a távoltage klasszikus fogalmába helyezhető, hiszen itt meghatározott helyek (munkahely, oktatási -, egészségügyi intézmény) megközelítését tiltja meg a bíróság, illetve azt, hogy a veszélyeztetett személlyel bármilyen formában keresse a kapcsolatot. Ez utóbbit önmagában is lehet kérni, nem feltétele a lakókörnyezet védelmének kérése. A lakóhelyen kívüli helyszínekre vonatkozó védelem legfeljebb egy évig állhat fenn, azonban amennyiben az erőszak továbbra is fennáll, hosszabbítást lehet kérni. Láthatjuk, hogy a meglehetősen hosszú időtartammal a jogalkotó törekszik a veszélyeztetett személyek

biztonságát szavatolni. Mindez már az elrendelés során megmutatkozik, hiszen a bíróságnak minél hamarabb döntést kell hoznia az ügyben, s ha a rendőrségi távoltartás is folyamatban van, s ezen időszak alatt terjeszt elő ideiglenes intézkedés iránt kérelmet, akkor a rendőrségi intézkedés tartama automatikusan meghosszabbodik négy hétre, hogy a sértettnek az átmeneti időre is megoldást nyújtson.

A bíróság meghallgathatja a veszélyeztetőt is, azonban ennek elmaradása nem akadályozza az ideiglenes intézkedés elrendelését. Az intézkedés végrehajtása során a sértettet haladéktalanul értesítik a határozat meghozataláról és a végrehajtás időpontjáról, s ő eldöntheti, hogy jelen kíván-e lenni a veszélyeztető eltávolításakor, vagy nem.

Bírósági végrehajtó foganatosítja, azonban sürgős, vagy veszélyes esetben a rendőrségen keresztül rendelhetik el a végrehajtását. A bírósági végrehajtó, vagy a rendőrség kézbesíti a határozatot a veszélyeztetőnek, majd a lakás azonnali elhagyására szólítja fel. Minden lakáskulcsát le kell adnia, ezeket a határozat időtartama alatt a bíróságon őrzik. A rendőrségi távoltartáshoz hasonlóan itt is csak a személyes használati tárgyait viheti magával,¹² de kizárólag a végrehajtó, vagy a rendőrség kíséretében hozhatja el őket, nem pedig egy neki tetsző időpontban, ami a veszélyeztetett személlyel kettesben maradva újabb konfliktust okozhat. A rendőrség nemcsak a végrehajtás foganatosításában nyújt segítséget, hanem a határozat megsértésekor az ő feladatuk arról gondoskodni, hogy a veszélyeztető elhagyja a megjelölt helyeket. A veszélyeztetett személy jelezheti az ideiglenes intézkedés megszegésének tényét a bíróságon, kérheti, hogy vonják felelősségre a veszélyeztetőt, s amennyiben ismételt megszegésre kerülne a sor, úgy elzárással is büntethetik.

Magyarországon a polgári bíróság által nemperes eljárásban elrendelhető megelőző távoltartás feleltethető meg az ideiglenes intézkedésnek, azonban ennek időtartama legfeljebb 30 napra lehetséges. Láthatjuk, hogy ez az időtartam messze elmarad az Ausztriában lehetséges 6 hónaptól, vagy az egy évtől. A feltételei között nem találjuk meg az erőszakkal való fenyegetettséget, így azt mondhatjuk, hogy mindenképpen megtörtént bántalmazás ténye szükséges az elrendeléséhez és nem alkalmazható lelki erőszak esetén, amely sokszor legalább olyan fájdalmat tud okozni, mint a testi erőszak. Foganatosítására a törvényben olyan részletes szabályokat nem találunk, mint az osztrák rendszerben, valamint a megszegését sem

követik súlyos szankciók, hiszen az ideiglenes megelőző távoltartás megsértéséhez hasonlóan ez is csak szabálysértési alakzatot¹³ valósít meg.

Hazánkban a legtovább tartó védelmet a három pillér közül az elsőként bevezetett, büntetőeljárás során elrendelhető távoltartás adja, amelynek minimum tartama 10 nap, maximuma 60 nap. A sértett számára túl rövid ez az időtartam, hiszen ez csupán a büntetőeljárás töredékét fedi le, s leteltekor a bántalmazó terhelt visszaköltözik az otthonukba. Ennek következménye az is lehet, hogy kibékülnek, így emiatt a sértett a bírósági eljárásban már nem tesz vallomást, hiszen hozzátartozója esetén nem köteles erre, és így ha nem áll rendelkezésre más bizonyíték, a bíróság bizonyítottság hiányában felmentő ítéletet fog hozni.

A büntető bíróság által elrendelhető távoltartás feltétele egy már folyamatban lévő büntetőeljárás, valamint hogy szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekményről van szó, de előzetes letartóztatás nem szükséges, azonban a sértett tanú befolyásolásával vagy megfélemlítésével megghiúsítaná, megnehezítené, vagy veszélyeztetné a bizonyítást, például a tanúkat befolyásolná.¹⁴ Akkor is helye van, ha a megkísérelt, vagy előkészített bűncselekményt véghezvinné, vagy a sértett sérelmére újabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekményt követne el.¹⁵ Láthatjuk, hogy elsősorban nem a sértettek védelme, hanem sokkal inkább a bizonyítás sikerességének biztosítása a célja, s csak járulékos pozitívumként jelentkezik a bántalmazottak védelme.

A magyar távoltartás rendszerében a büntetőeljárásbeli távoltartás elsőbbségét a tartamon kívül az is alátámasztja, hogy akár a határozatban elrendelt időtartam előtt is véget érhet az ideiglenes megelőző, illetve a megelőző távoltartás, amennyiben a bántalmazó ellen a bíróság büntetőeljárásban távoltartást rendel el.¹⁶

Azonban bármelyik szintet is nézzük, véleményem szerint valamennyi alkalmatlan az eredeti célként kitűzött, s az Ausztriában működőképes a hatékony és tartós segítségnyújtásra, különösen amennyiben családon belüli erőszakról van szó, hiszen a büntetőeljárás végéig, de legalább a jogerős határozat meghozataláig kellene a távoltartást elrendelni (de legalább az elsőfokú bíróság ügydöntő határozat céljából történő visszavonulásáig, s majd az ott hozott határozatban rendelkezni a távoltartásról), nem pedig számszerűen meghatározott napokra, vagy órákra, hiszen ez túl rövid egy átlagos büntetőeljárás tartamához képest. Mindezek

mellett a távoltageást bármely hatóság rendeli is el, a törvényekben nem találunk konkrét szabályt a határozat végrehajtására és betartásának ellenőrzésére sem.

Az intervenciós központok, a végrehajtás

Az intervenciós központ osztrák specialitás, amelynek elődeit 1976-ban Berlinben és Kölnben alapították azzal a céllal, hogy az erőszak miatt menekülésre kényszerülő nőknek segítséget nyújtsanak.¹⁷ A távoltageás végrehajtásához kapcsolódva az intervenciós központok az erőszakos cselekmények áldozatainak pszicho-szociális és jogi segítséget nyújtanak a büntetőeljárás során. Az Igazságügyi Minisztérium alá tagolva valamennyi szövetségi államban találunk ilyen központokat, amelyek a sértettek számára jogi segítséget nyújtanak.¹⁸

Ezen kívül olyan feladatkörrel is rendelkeznek, amely konkrét, fizikai segítséget is jelentenek a veszélyeztetett személyek számára, így például elkísérik őket a rendőrségre a feljelentést megtenni, tájékoztatják az áldozatot a jogairól, az eljárásról, és részt vesznek velük a meghallgatásokon és a tárgyalásokon.

A közölt statisztikák¹⁹ szerint Ausztria területén a 26 nővédő házban 2012-ben összesen 3502 személynek nyújtottak védelmet és segítséget, ebből 1735 nő és 1767 gyermek. Tehát ezek az intézmények nemcsak a bajba jutott nőknek, hanem a velük együtt menekülni kényszerülő gyerekeknek is megoldást, átmeneti otthont biztosítanak családon belüli erőszak esetén. A bántalmazó az esetek 79%-ában a férj, vagy a partner volt, akikhez később a bántalmazottnak csupán 26 %-a tért vissza. Ez is jelentős eredmény, hiszen legtöbbször a gazdasági és egyéb érzelmi függőségben élő bántalmazottnak nagyon nehéz az életét újból felépíteni, nem pedig a korábbi társához visszatérni, aki őt bántotta. Ezek az otthonok lehetőséget biztosítanak hosszabb tartamú, akár egy évet is meghaladó bennlakásra, azonban a többség (60%) legalább 4 napot, de legfeljebb hat hónapig terjedő időtartamot töltött ott. Láthatjuk, hogy ezek a központok és otthonok azon esetekben jelentenek nagy segítséget, amikor a menekülni kényszerült fél van bajban. Noha a távoltageás hatálya alatt épp ez a fél maradhatna az otthonában, azonban ez nem mindig megoldható, így ezek a központok ebben a vészhelyzetben biztosítanak menedéket. Az ott töltött idő alatt az otthon munkatársai nemcsak az önálló élet újrakezdésében, hanem a jogi lépések megtételében, illetve folytatásában is segítenek, támogatva ezzel a bántalmazottakat.

Hazánkban nemcsak hogy ilyen áldozatvédő központokat és házakat nem találunk, hanem maga a végrehajtás is szabályozatlan, így álláspontom szerint e nélkül a jogintézmény hatékonysága kérdőjeleződik meg. Szomorú tény, hogy a rendőrségnek számos más kötelező feladata ellátása mellett nincs még arra is kapacitása, hogy a távoltartó határozat betartását ellenőrizze úgy, mint Ausztriában. Véleményem szerint az emberi munkaerőt helyettesítendő, megoldás lehetne a külföldön már eredményesen működő elektronikus karperec, amelynek segítségével műholdon keresztül lehet a határozat hatálya alatt álló mozgását, helyváltoztatását követni. Ennek alkalmazására sajnos hazánkban nincs meg a szükséges anyagi fedezet, így a távoltartás ellenőrzése mindeztáig megoldatlan maradt.

Az sem került részletes kidolgozásra, hogy a távoltartó határozat hatálya alatt álló személynek milyen lehetőségei vannak a szállást, illetőleg a menedékhelyeket tekintve. A Be. erről hallgat, a Hke. tv.-ben annyit találunk, hogy a rendőrség, illetve a bíróság tájékoztatja a bántalmazót a lakóhelyén és környékén igénybe vehető éjszakai szállást nyújtó intézmények helyéről, címéről és az igénybevétel feltételeiről.²⁰ Ez a hajléktalanok számára fenntartott szálláshelyeket jelenti, melyet sok esetben még a hajléktalanok sem vesznek szívesen igénybe, így elképzelhető, milyen méltatlan helyzetbe kerülhet ezáltal a bántalmazó. Ugyanakkor azt is figyelembe kell venni, hogy ha nem alaptalanul kezdeményezték a távoltartást,²¹ a bántalmazó elkülönítése az egyetlen biztonságos mód a bántalmazott védelmére, s jelenleg Magyarország nem rendelkezik olyan intézményrendszerrel, amely e problémát megfelelően kezelve szállást, menedéket adhatna a távoltartás hatálya alatt álló személynek, így más megoldás híján ezeket az intézményeket tekintették a feladatra legalkalmasabbnak. Így a bántalmazó, amennyiben nem a hajléktalanok éjjeli szálláshelyét választja, kénytelen az őt befogadó ismerősöknél, barátoknál berendezkedni, vagy szélsőséges esetben akár a saját gépkocsijában lakni. Véleményem szerint egy megfelelően kialakított, országszerte a nagyobb városokban, de legalább minden megyeszékhelyen megtalálható segítségnyújtó hálózat kialakítása lenne megoldás, ahová átmenetileg a távoltartó határozat hatálya alatt állók beköltözhetnének. Ez a hálózat álláspontom szerint betölthetné a Hke. tv. II. fejezetében megtalálható „hozzátartozók közötti erőszak megelőzését szolgáló intézményrendszer és a jelzési kötelezettség” feladatát, amelyet jelenleg a törvény számos hatóság, így például az egészségügyi szolgáltatók, a rendőrség, a bíróság, az ügyészség, a közoktatási intézmények, a személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatók és egyéb

alapítványok és egyesületek feladatává tesz.²² A jogalkotó is érezte a jelzőrendszer kialakításának és a megelőzést szolgáló feladatok rögzítésének szükségességét, azonban véleményem szerint a kötelezettségek pontos elosztása és kifejezetten az e feladatok ellátására létrehozott intézményrendszer nélkül a rendszer működése még mindig nehézkes marad, hiszen több hatóságot is megnevezésével lehetőség mutatkozik arra, hogy egyik sem tekinti majd kifejezetten saját hatáskörébe tartozónak és a másik hatóságtól várja a megoldást. Az általam javasolt hálózatok bevonhatóak lennének az ellenőrzésbe, hiszen a szolgálat munkatársai figyelemmel követhetnék a bántalmazó napirendjét, s bár utópisztikus, de akár figyelmeztethetnék is a bántalmazott személyt, amennyiben felmerül a gyanúja, hogy a bántalmazó felé tart.

A végrehajtás ellenőrzéséről a Be. annyit ír, hogy a határozatban a bíróság előírhatja, hogy a terhelt meghatározott időközönként a távoltartás alapjául szolgáló büntetőeljárást folytató nyomozó hatóságnál jelentkezze.²³ Ez a nyelvtani értelmezés alapján feltételes módban csak egy lehetősége, s nem pedig kötelessége a bíróságnak, tehát ezen előírás mellőzésével akár teljesen ellenőrizetlen marad, hogy a terhelt betartja-e a határozatban foglaltakat, vagy pedig akár már aznap éjjel a sértett ablaka alatt fog kiabálni. Az ellenőrzést ugyan nem pótolja, azonban a határozat betartását segíti elő az a szabály, hogy amennyiben a terhelt a szabályokat szándékosan megszegi és azt utólag nem menti ki, úgy előzetes letartóztatása rendelhető el, illetőleg ha ez nem szükséges, rendbírósággal sújtható.²⁴ A távoltartás másik két formájának megszegése az említettek szerint is szabálysértésnek minősül.²⁵

Záró gondolatok

Láthatjuk, hogy Magyarországon mintának tekintett osztrák távoltartás igyekszik a gyakorlati igényekhez és az ott előforduló problémákhoz igazodva²⁶ gyors és hatékony segítséget nyújtani a családon belüli erőszak áldozatainak, valamint általánosságban is a bántalmazottak számára. Nemcsak a bántalmazás helyszínén történő elrendelésre van lehetőség a magyar szabályozáshoz hasonlóan, hanem Ausztriában a rendőri fellépéssel nyomban érvényt is szereznek a végrehajtásnak, és ellenőrzés is követi a határozat meghozatalát. Amennyiben a bántalmazottak a határozat ellenére sem tudnak az otthonukban maradni, úgy nővéddő és intervenciós központok állnak rendelkezésükre, ahol biztonságban eltölthetik azt az időt, amíg rendeződik az életük. Hazánkban a gyakorlat során is bebizonyosodott a jelenlegi rendszer

működésének elégtelensége, mely jogértelmezéssel nem, kizárólag jogalkotással hárítható el. Az Országos Bírósági Hivatal Elnöke előterjesztésében²⁷ több, a megelőző távoltartás hatékonyabbá és eredményesebbé tétele érdekében több javaslatot fogalmazott meg. Az egyik legjelentősebb, hogy a megelőző távoltartás jelenlegi időtartamát 60 napra, illetve indokolt esetben, tehát súlyos, ismétlődő bántalmazás esetében 90 napra emeljék fel, közeledve ezzel a nemzetközi standardokhoz, amelyek minél hosszabb távú, s az eljárás egésze alatt biztosítandó védelmet írnak elő. Az előterjesztés további jelentős pontja, hogy a törvény hatálya kiterjedne a volt élettársakra is, mellyel egy hatékonyságot jelentősen bénító probléma oldódna meg.

Az ideiglenes megelőző távoltartás mellett a megelőző távoltartás is előzetesen végrehajthatóvá válna, szemben a jelenlegi szabályozással, hiszen a bántalmazott számára kedvező döntés esetén sem lehet azonnal végrehajtani a bíróság határozatát, meg kell várni annak jogerőssé válását. Az előterjesztés a felsoroltakon kívül más pontokon is módosítaná a törvényt, azonban álláspontom szerint ezzel együtt is azt mondhatjuk, hogy hazánknak a mintakövetés csak részben sikerült, hiszen épp a gyakorlati megvalósítást segítő háttér intézményrendszer hiányzik a távoltartás hatékony működése érdekében.

Irodalomjegyzék:

- 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról
- 2009. évi LXXII. törvény a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról
- 2009. évi LXXII. törvény kommentárja, Complex DVD jogtár plusz, a hatályos magyar és európai jog DVD lemezen, Budapest, Complex Kiadó, 2013. 05.13.
- 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről
- Gesetz vom 27. Mai 1896, über das Exekutions- und Sicherungsverfahren (Exekutionsordnung – EO) §§ 382b.- 382e.
- Bundesgesetz über die Organisation der Sicherheitsverwaltung und die Ausübung der Sicherheitspolizei (Sicherheitspolizeigesetz - SPG) (SPG) § 38a.
- ELEK Balázs, *A vallomás befolyásolása a büntetőeljárásban*, Tóth Könyvkereskedés és Kiadó Kft., Debrecen, 2008.

- Barbara KAVEMANN, *Kooperation zum Schutz vor Gewalt in Ehe und Beziehungen*, In: *Beziehungsgewalt und Verfahren, Strafprozess, Mediation, Gewaltschutzgesetz und Schuldfähigkeitsbeurteilung im interdisziplinären Diskurs*, Stephan Barton, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, 2004.
- http://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/RegV/REGV_COO_2026_100_2_475005/REGV_COO_2026_100_2_475005.html (2013. május 28.)
- Az Országos Bírósági Hivatal Elnökének előterjesztése a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szól 2009. évi LXXII. törvény módosítására, 30.022.-21/2013. OBH
http://www.birosag.hu/sites/default/files/tavoltartas_jogalkotasi_javaslat_2009._evi_lxxii._tv.pdf (2013.06.04.)
- <http://www.frauen.bka.gv.at/site/7253/default.aspx> (2013. május 5.)
- <http://www.aofef.at/material/AOEF-Statistiken/A%C3%96F%20Statistik%202012.pdf> (2013. május 20.)

¹ II. évfolyamos nappali tagozatos Ph.D. hallgató, Debreceni Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar, Büntető Eljárásjogi Tanszék, témavezető: Dr. habil. Elek Balázs Ph.D., egyetemi docens, a Debreceni Ítéltábla tanácselnöke

² A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú *Nemzeti Kiválóság Program- Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program* című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

³ 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról (továbbiakban: Be.) 138/A. §

⁴ 2009. évi LXXII. törvény kommentárja, Complex DVD jogtár plusz, a hatályos magyar és európai jog DVD lemezen, Budapest, Complex Kiadó, 2013. 05.13.

⁵ 2009. évi LXXII. törvény a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról (továbbiakban: Hke. tv.)

⁶ Bundesgesetz über die Organisation der Sicherheitsverwaltung und die Ausübung der Sicherheitspolizei (Sicherheitspolizeigesetz - SPG) (SPG) § 38a.

⁷ Hke. tv. 6. § (3) - (4) bekezdés

⁸ Hke. tv. 7. § (2) bekezdés

⁹ Hke. tv. 5. § (2) bekezdés

¹⁰ 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről (továbbiakban: Sztv.) 168. §

¹¹ Gesetz vom 27. Mai 1896, über das Exekutions- und Sicherungsverfahren (Exekutionsordnung – EO) §§ 382b.- 382e.

¹² EO § 382d.

¹³ Sztv. 168. §

¹⁴ Erről részletesebben lásd: ELEK Balázs, *A vallomás befolyásolása a büntetőeljárásban*, Tóth Könyvkereskedés és Kiadó Kft., Debrecen, 2008.

¹⁵ Be. 138/A. § (2) bekezdés

¹⁶ Hke. tv. 5. § (7) bekezdés

¹⁷ Barbara KAVEMANN, *Kooperation zum Schutz vor Gewalt in Ehe und Beziehungen*, In: Beziehungsgewalt und Verfahren, Strafprozess, Mediation, Gewaltschutzgesetz und Schuldfähigkeitsbeurteilung im interdisziplinären Diskurs, Stephan Barton, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, 2004. 123. p.

¹⁸ <http://www.frauen.bka.gv.at/site/7253/default.aspx> (2013. május 5.)

¹⁹ <http://www.aeof.at/material/AOEF-Statistiken/A%C3%96F%20Statistik%202012.pdf> (2013. május 20.)

²⁰ Hke. tv. 5. § (6) bekezdés

²¹ Sajnos az alaptalan kezdeményezésre is van példa, mely a joggal való visszaélés esetének tekinthető. Erre a törvényalkotók is felkészültek, szabálysértésnek minősül a „*Megelőző távoltartás alaptalan kezdeményezése*”, ugyanakkor az ideiglenes megelőző távoltartás és a büntetőeljárásbeli távoltartás alaptalan kezdeményezését nem szankcionálják. Sztv 181. §

²² Hke. tv. 2. § (1) bekezdés

²³ Be. 138/A. § (4) bekezdés

²⁴ Be. 139. § (2) bekezdés

²⁵ Sztv. 168. §

²⁶ 2009-ben a második családon belüli erőszak elleni törvény lépett hatályban Ausztriában, amely szélesítette az áldozatok jogait az előző törvényhez képest. http://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/RegV/REGV_COO_2026_100_2_475005/REGV_COO_2026_100_2_475005.html (2013. május 28.)

²⁷ Az Országos Bírósági Hivatal Elnökének előterjesztése a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szól 2009. évi LXXII. törvény módosítására, 30.022.-21/2013. OBH

http://www.birosag.hu/sites/default/files/tavoltartas_jogalkotasi_javaslat_2009._evi_lxxii._tv.pdf (2013.06.04.)